

TRADITIONAL FOLK AGAINST COMMUNISM. FECIOREASCA FROM RUPEA: A ROMANIAN TRADITIONAL DANCE WHICH HAS SURVIVED COMMUNIST REGIME

Simona Ioana Dragne, PhD Candidate, "Transilvania" University of Braşov

Abstract: The project named in detail "Timeliness research of the field. Discursive mechanisms of explaining Carpathian tradition submitted to the Folk Romanian community" belongs to Monumentum Series of Transylvania and search along an old traditional folk dance that can be listen here: <http://calindiaconu.wordpress.com/2011/01/20/fecioreasca-de-la-rupea/>, and whose original text has been prohibited and almost destroyed by communism.

The outbreak closest to the authenticity of the text was found in the clearance of the ritualic dance: Fecioreasca from Rupea.

Argument: Rupea has become a but an area of very accomplished in recent years due to genuine potential agreeable folkloric performances, "Color" port and city.

Examples:

- TVR 1 - http://www.youtube.com/watch?v=Ir_jAESV15U
- <http://www.youtube.com/watch?v=7Z5Vp5lw1Ow&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=CqznGLJ4_l4&feature=related

References to other links may continue indefinitely, they were being constantly, do, strong emitters of conscience ethnographic dimension and folclorica genuine, yet unexplained. The subject of this research is known at the moment of only 11 old rupeni.

Objective: to present and may call into question problematic message transmission correct authentic in contemporary folklore, oral transmission is not always the most conservative; to explain their meanings were tradition to play old and to submit the change back to a custom archaic (their sons for works they weren't allowed to enter the dance before 17 years ago, there were let to play only on the edge) to a "democracy" to "expertise" to play Fecioreasca (now and the children of tender age were allowed to come in dance);

To submit port inherited from generation to generation; to carry out portrait of a genuine teacher Ardelean: Vasile Borcoman - the one who during the communist regime has removed port inherited from forebears in cesspools sneaks and revived the play genuine traditional.

Key-words: tradition, community, folk music, communism, dance, rythm.

THE TEXT OF THE PAPER - justified by documentary filmed time coding:

Motto: "Şi-nc-o dată să-i dăm roată/Să se uite lumea toată

Şi-nc-o dată iar așa/Să nu ne rădă lumea

Hui, ha, ha, ha ..." (hard extern – strigătură feciori **0175** – Pădurea lui Gligore)

sau

batrâna Danciu (96 ani): "Jucam Jocu'Mare cu ficiorii apoi ne lăsam de ei şi ei jucau Fecioreasca" (0217, 0218,0234 + foto vechi tinerete)

sau

„Pai de când n-am mai jucat

Pare că am şi uitat

Dar acuma am să joc

Pân'-o sta soarele-n loc"(strigatura Vasile Borcoman, singur iarna în pădurea Gligore – Rupea_2.1_part 1)

În partea de vest a oraşului Rupea, pe o înălţime de 121 m deasupra părţii centrale a localităţii, aşezată pe o coloană de bazalt, se află cetatea. De aici, mergând spre Sighişoara, doar o singură localitate săsească, numită Criş sau Kreuz, mai duce spre graniţa judeţului Braşov. În sens opus, spre Biserica Neagră, e de trecut, poate... doar Pădurea Bogăţii.

Denumirea cetății și a localității Rupea provine de la latinescul *rupes* care înseamnă *stâncă*. Poate de aceea, rupenii sunt cu tărie și de la distanță păstrători unui vechi joc tradițional ardelenesc. Chiar și în perioada comunistă când obiceiurile și tradiția autentică românească au fost puse la zid iar colindatul era interzis ... căci (**sincron: „Fiecare avea dosarul acolo sus” – fecior 1 – șezatoare muzeu**), a existat un învățător rupean, Vasile Borcoman care, ca un adevărat Mecena, a reușit să convingă comunitatea să scoată portul strămoșesc din lăzile de zestre (**hard extern: folder FECIOREASCA – Rupea Obiceiuri MXF – 2012, 2013**), să-l îmbrace din nou așa cum se cuvine în zilele de sărbătoare și să reia începând cu 1974 vechile obiceiuri. Așa s-au reluat Colindatul, Balul Feciorilor, numit la acea oră „al Tineretului” și Balul Portului, adică cel vechi, al Surăților.

(sincron **Danciu 51:26-53:55 fecior 2 + foto veche feciori**) “*Dacă n-ar fi fost domnul Borcoman, noi n-am fi ajuns acuma unde suntem...cu portul, cu jocul, cu colindatul, cu Nunta Călarășilor*”

Un alt gest de rezistență la comunism și partizaniat spiritual al învățătorului Borcoman a fost ridicarea “camuflată” de zidurile bisericii de Jos, „Sfântul Nicolae” din Rupea, a unui monument în memoria ostașilor rupeni cazuți pe frontul de luptă în Primul și Al Doilea Război Mondial. Învățătorului îi placea printre multe alte activități culturale să compună și să cânte pricesne la biserică. (**Olimpia Borcoman – 48:30 fecior 2**), îndruma colindatorii (**49:55 – Olimpia Borcoman fecior 2**) și colecționa icoane pictate pe sticlă și obiecte rare românești (**01:20 fecior 2 Olimpia Borcoman + Vasile Danciu**). Astfel, într-o casă tradițională veche, Vasile Borcoman avea să amenajeze ceea ce astăzi se cheamă Muzeul etnografic „Vasile Borcoman” Rupea. Aici este o lume în care orânduiala bunului simț și gust povestește de la sine la modul cel mai concret recuperator despre autentica identitate națională. Învățătorul a conservat o lume materială românească, dar el a reînviat și un joc vechi ardelenesc care ritualiza și însoțea marile evenimente pozitive ale anului în comunitatea tradițională rupeană. Se pare că aceasta este originea reiterării așa-numitului Joc Mare. Obiceiul de a juca vara în târg, în tânărog (grădini), a treia zi după Rusalii, de Sfânta Marie, în Pădurea lui Gligore sau în Sala Plugarilor, iarna, a treia zi după Crăciun, la Balul Feciorilor se întâmpla întotdeauna în portul specific rupenilor. **PORT (fecior 1 și 2, + foto Danciu, neena Niculiță)**.

Jocul Mare este specific doar Rupei. În satele din vecinătatea imediată, precum Ungra, Fântâna, Paloș sau Mateiaș se joacă frecvent doar Fecioreasca. (**Dan Darabant – hard extern: folder FECIOREASCA – Rupea Obiceiuri MXF –0271, 0268, 0272**) **I. Jocul Mare** este o suită de dansuri. Se începe cu o **Feciorească**. Doar băieții fac acest pas însoțit de **Strigătură**. După aceasta, se schimbă melodia, vin fetele și începe o **Purtată**. Fetele vin la feciori conform unei înțelegeri prestabilite. Deci, se știe dinainte cine cu cine va juca. “E o discuție preliminară: *Vezi, ca la Purtată să vii la mine*. Când se schimbă melodia și începe Purtata fiecare fată știe la cine se duce. Nevasta la bărbatul ei, și așa mai departe ... No ... se face Purtata, câteva strofe acolo ... Se și strigă atunci. Sunt strigături specifice. (**Vasile Borcoman in Padurea Gligore iarna – meșter la strigături – RUPEA 2.1 part 1- folder principal DESKTOP RUPEA**) După aceea iar se schimbă melodia și unul dintre cei care conduc jocul (Judele) face semn la muzicanți și se schimbă melodia și iară se intră în pasul de Feciorească. E o melodie mai rară, un pas așezat, specific. Concomitent, fetele fac un cerc, de fapt, un șir, care merge în roata cercului făcut de bărbați cu un pas specific, în jurul băieților. (**fecior 2 Olimpia Borcoman: “Jocul românesc se făcea tot timpul în cerc. Nu se făcea în linie. Era roată”**) Apoi, dansul capătă intensitate, melodia urcă, ritmul se schimbă. Se fac niște figuri specifice. Fiecare joacă după pricepere. Figurile sunt făcute doar de flăcăi. (**filmările din Sala Plugarilor cu tinerii + Muzeu Șezatoare**) E un moment apoi când pe strigătură, opresc jocul și iarăși se ia de la capăt Fecioreasca. Din ritmul acela iute, se strigă, se bate din palme într-un mod specific Muzica știe, se oprește și actanții o iau iar de la capăt pe ritm lent. A două oară se joacă fără Purtată până se ajunge la ritmul iute. Când dănțaușii obosesc, se intră în **Învârtită**. (**Dan Darabant 0273**) Din nou cu fetele, cu aceleași perechi care au fost și la Purtată”.

II. Jocul Mare este o primă suită de dansuri, apoi urmează alte jocuri specifice zonei: **Mărunțișurile**. (**Dan Darabant – 0275 0277**) Aceste jocuri de perechi și colective sunt 6 la număr: **Hațegana, Hoina, Mușamaua, Ciobănașu, Hodoroaga și Sârba Popii**. Ultimele trei se joacă/alcătuiesc în horă.

După aceste jocuri consecutive urmează din nou o **Învârtită (fecior 1, Gheorghita face o Invartita – 00:23:00)**.

Dintr-o perspectivă antropologică și din confirmările bătrânilor rupeni acest joc ardelenesc trimite la un rit de inițiere sau pubertate în interiorul comunității tradiționale, marcând de fapt pragul dintre adolescență și maturitate. Pe vremuri, nici un fecior nu intra în joc până la vârsta de 17 ani. Copiii și tinerii sub 17 ani se antrenau în șură cu cocenii de porumb sau cu furca și jucau pe margine, furând doar din tainele pașilor și ale ritmului. **(fecior 2 batran exemplificand antrenamentul).** „**Jocul românesc se învață pe margine ca atunci când ajungi la vârsta de intrat în joc să ai ritm**”(fecior 1 -01:22 - Borcoman Gheorghe) În plus, în comunitatea tradițională era o mare rușine să te faci de râs. Bunul simț nu te lăsa să fii neinițiat, mai ales că există strigătura specifică Jocului Mare: „Râde lumea/Râde țara/ Râde mândruțița sara.” **(0175 hard extern)**

Interviuri: Olimpia Borcoman (soția învățătorului-fecior 2-00:35:36), Vasile Danciu (, mama Judelui-Măriuța Băia (eleva învățătorului), preot biserica veche de Jos (**hard extern: folder FECIOREASCA – Rupea Obiceiuri MXF – 0248, 0251,0252, 0257)**)

Descrierea portului fecior 1 + 2

ACKNOWLEDGEMENT: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), ID134378 financed from the European Social Fund and by the Romanian Government.

Arnold van Gennep, Rituri de trecere, Ed. Polirom, 1996

Gilbert Durand - Structurile Antropologice ale Imaginarului, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998

Daniel Cojanu, Ipostaze ale simbolului în lumea tradițională, Ed. Lumen, Iași, 2009